

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д. УШИНСЬКОГО»

Хмельницька гумантарно-педагогічна академія (Україна)

Юго Западний університет «Неофіт Рілські» (Болгарія)

Велікотирновські Університет «Св.Св.Кіріл і Методій» (Болгарія)

Харбінський інженерний університет (Китай)

Міжнародний Незалежний Університет Молдови (ULIM) (Молдова)



УПРАВЛІННЯ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
21 листопада 2025 року*

DOI: <https://doi.org/10.24195/MIE2025>

УДК: 378.11+371.201+658.401.2

У677

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Сакалюк О. О. – завідувач кафедри освітнього менеджменту та публічного управління ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат педагогічних наук, доцент.

Ручкіна М. М. – доцент кафедри освітнього менеджменту та публічного управління ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат педагогічних наук, доцент.

Рецензенти:

Корнешук В. В. – завідувач кафедри психології та соціальної роботи Національного університету «Одеська політехніка», д.пед.н., професор

Воронова С. В. – завідувач лабораторії якості освіти Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку, к. пед. н.

Рекомендовано до друку Вченою радою ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», протокол №8, від 25 грудня 2025 року.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

Управління та інновації в освіті: досвід, проблеми та перспективи:

У677 збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса 21 листопада 2025 року Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 145 с.

До збірника увійшли матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої управлінню закладами освіти, досвіду, проблемам та перспективам їх розвитку.

Науковці та здобувачі освіти висвітлюють питання щодо управління освітнім процесом в умовах розвитку інноваційного середовища та організаційно-психологічних аспектів менеджменту в освіті.

УДК: 378.11+371.201+658.401.2

© Університет Ушинського, 2025

- безперервність емоційного контакту з дорослим;
- формування стійких прив'язаностей;
- індивідуальну підтримку навчання та розвитку;
- соціалізацію в умовах наближених до звичайної сім'ї.

Водночас на батьків-вихователів покладаються завдання компенсації попередніх травматичних досвідів дітей, корекції порушень розвитку, підтримки здоров'я, сприяння соціальній адаптації.

У відповідь на виклики війни Кабінет Міністрів України ухвалив низку змін, спрямованих на забезпечення захисту дітей. Постанова КМУ «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо захисту прав дітей на період надзвичайного або воєнного стану» передбачає:

- можливість тимчасового влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до прийомних сімей та ДБСТ понад звичайні обмеження кількості дітей, але в межах нормативів;
- спрощення процедури встановлення опіки та піклування родичами;
- пріоритетність сімейних форм виховання над інституційним доглядом навіть в умовах надзвичайної ситуації.

На нашу думку ці зміни спрямовані на мінімізацію перебування дітей в інтернатних установах, адже вони не можуть забезпечити повноцінний комплекс потреб дитини, особливо в умовах війни. Окрім того, 26 листопада 2024 року Уряд України затвердив Стратегію забезпечення права кожної дитини на зростання в сімейному оточенні, яка враховує воєнні реалії та визначає ключові цілі до 2028 року та передбачає, що:

- 95% дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, мають виховуватися в сімейних формах;
- зменшення на 30% кількості дітей в інституціях та на 80% – дітей до трьох років;
- збільшення на 30% кількості дітей з інвалідністю та/або з ООП, які отримують послуги у територіальних громадах.

Звісно, окреслена вище стратегія не передбачає негайного закриття всіх інституційних закладів; її ключова мета – спочатку створити умови, за яких діти зможуть залишатися у своїх громадах, отримуючи необхідні послуги, а інституційний догляд поступово втратить потребу.

Отже, військові події в Україні актуалізують питання розширення сімейних форм виховання як найбільш гуманного, ефективного та науково обґрунтованого способу забезпечення прав дітей. Науковий дискурс та нормативні зміни підтверджують потребу у переорієнтації державної політики з інституційних форм догляду на сімейні. Дитячі будинки сімейного типу, прийомні сім'ї, опіка родичів і розвиток послуг у громаді мають стати пріоритетом системи захисту дітей у повоєнній відбудові.

Література

1. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» № 2342-IV від 13 січня 2005 року: станом на 20.01 2018 р.

4. Засвідчено нерівномірність у залученні ромських родин у шкільне життя. Попри значну частку батьків, які активно контактують із педагогами, існує суттєва кількість сімей із низьким або нульовим рівнем взаємодії з педагогічним колективом закладу освіти, що підкреслює важливість розвитку культурно чутливих підходів до співпраці; необхідність включення медіаторів, асистентів учителя та соціальних працівників; потребу у зменшенні упереджень та підвищенні довіри між школою та ромськими громадами; важливість створення доступних форматів комунікації (месенджери, короткі консультації, домашні візити, зустрічі у громаді).

Література

1. Бондаренко І. О. Індивідуальний підхід у навчанні дітей з культурними особливостями. Київ : НПУ ім. М. Драгоманова, 2021. С. 45–52.
2. Гаврилюк Т. П. Партнерство школи та родини у вихованні дітей з національних меншин. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019. С. 101–110.
3. Херсонський державний університет. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами. Херсон, 2020. С. 23–37.
4. Ковальчук О. В. Соціально-педагогічні проблеми інтеграції ромських дітей у систему освіти. Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2018. С. 58–66.
5. Концепція безпечного освітнього простору. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2020–2023. С. 5–18.
6. Міністерство освіти і науки України. Інклюзивна освіта : стратегія розвитку. Київ, 2021. С. 33–41.
7. Полівко Л. Ю. Соціально-педагогічні аспекти при роботі з ромськими спільнотами. *ResearchGate*. 2023. С. 15–22.
8. Прохоренко Л. І. Психологічний супровід дітей з особливими потребами та їхніх родин в умовах кризових викликів. Київ : НАПН України, 2021. С. 74–82.
9. Сидоренко Н. М. Інклюзивні методики у роботі з дітьми з вразливих груп. Харків : ХНПУ ім. Г. Сковороди, 2022. С. 90–97.
10. Український центр прав людини. Стереотипи щодо ромських дітей в освіті. Київ, 2019. С. 14–22.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПІДТРИМКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКИХ СЕКТОРАХ ШКІЛ ГРУЗІЇ

Даріко Черних, Грузія

Повномасштабна агресія Росії проти України спричинила масове вимушене переміщення дітей шкільного віку до країн Європи, зокрема до Грузії. Відкриття українськомовних секторів у грузинських державних школах стало відповіддю на потребу забезпечити безперервність навчання та зберегти національну ідентичність українських дітей у середовищі вимушеної міграції [1; 11; 12]. Одночасно міжнародні організації підкреслюють важливість поєднання інтеграції в освітній простір країни перебування із підтримкою

рідної мови й культури як ключового чинника психосоціального благополуччя та успішної освітньої траєкторії дітей-біженців [9; 10; 12].

Дослідження засвідчують, що школа відіграє центральну роль у формуванні та зміцненні національної ідентичності, особливо в умовах війни та вимушеної міграції [3; 4; 8]. Збереження української мови, історичної пам'яті, культурних практик и водночас конструктивна інтеграція у приймаюче суспільство знижують ризики маргіналізації та «роздвоєної» ідентичності [3; 7].

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й окреслити інноваційні підходи до підтримки національної ідентичності українських дітей у шкільних українських секторах Грузії в контексті сучасних міжнародних та національних освітніх політик.

Під час дослідження було проведено аналіз нормативно-правових та концептуальних засади функціонування українських секторів у Грузії [1; 2; 11]; узагальнено результати сучасних наукових досліджень щодо формування національної ідентичності дітей-біженців у школі [3–8]; виокремлено ключові групи інноваційних підходів до підтримки української ідентичності в умовах українських секторів; окреслено перспективні напрями подальшої розбудови таких секторів як інноваційних освітніх майданчиків.

Національна ідентичність у дитячому віці формується через мову, символи, колективні наративи та щоденні освітні практики [4; 8]. У дослідженнях підкреслюється, що в умовах війни школа стає простором не лише навчання, а й відновлення суб'єктності, почуття належності до української спільноти [8]. Роботи, присвячені українським дітям у країнах Європи, показують складний баланс між європейською інтеграцією та збереженням національної ідентичності, де ключову роль відіграють освітні інституції та мовна політика [3].

Соціально-психологічні дослідження вказують, що нові соціальні ідентичності, які формуються в статусі «біженців», можуть як посилювати, так і підривати відчуття власної гідності та національної приналежності; захисним чинником стають підтримуючі шкільні спільноти й значущі групові належності [7]. Досвід приймаючих систем освіти (Польща, Чехія) засвідчує важливість інтеграційних стратегій, що поєднують навчання державною мовою країни перебування з підтримкою рідної мови, духовно-моральними практиками й цілеспрямованою роботою з сім'ями [5; 6].

Рішення уряду Грузії про відкриття українських секторів у державних школах (зокрема у м. Тбілісі та м. Батумі) забезпечило інституційні умови для навчання українською мовою за адаптованими програмами, узгодженими з вимогами як грузинської, так і української освітніх систем [1; 11]. З боку України акцент зроблено на можливостях поєднання навчання за кордоном із різними формами здобуття освіти в українських закладах – дистанційною, екстернатною, сімейною тощо [2], що дозволяє дітям зберігати належність до українського освітнього простору.

Міжнародні організації (UNESCO, UNICEF, World Vision) наголошують, що під час другого та наступних навчальних років перебування за кордоном особливої ваги набувають заходи з підтримки рідної мови й культури, а також

створення «безпечних шкільних середовищ», чутливих до досвіду війни й вимушеного переселення [9; 10; 12]. Для українських секторів у Грузії це означає потребу у комплексних інноваційних рішеннях, що виходять за межі формального відтворення навчальних планів.

Сучасні дослідження підтверджують, що цілеспрямована робота з формуванням української ідентичності в молодшому та підлітковому віці має спиратися на активне використання рідної мови, національних символів, культурних практик у навчальному процесі [4; 8]. В українських секторах це може реалізовуватися через:

- інтегровані курси, де порівнюються історія, культура, традиції України та Грузії, акцентуючи спільний європейський вимір;
- використання підходів CLIL, коли предмети (наприклад, інформатика чи мистецтво) частково викладаються українською, частково грузинською, що розширює мовний репертуар без розмивання української ідентичності;
- проєктну діяльність, пов'язану з українською культурною спадщиною, в якій беруть участь як українські, так і грузинські учні.

Аналітичні звіти фіксують, що для значної частини дітей критично важливими є можливість продовжувати навчання за українськими програмами онлайн, підтримувати зв'язок з вчителями та однокласниками з України [9; 10; 12]. На рівні українських секторів це відкриває простір для інновацій:

- організація змішаних форматів навчання (очно в грузинській школі + дистанційно в українському закладі) з використанням платформ, рекомендованих МОН України [2];
- створення е-портфоліо досягнень українською мовою, де фіксуються не лише академічні результати, а й участь у культурних, волонтерських, громадських активностях;
- залучення цифрових ресурсів UNICEF, UNESCO, громадських платформ для додаткових курсів української мови, історії, громадянської освіти [9; 10; 11].

Такі практики не лише підтримують освітню безперервність, а й сприяють переживанню «присутності України» в повсякденному житті дитини, що є важливим для збереження національної ідентичності в міграції [3; 8].

Дані досліджень у Польщі та Чехії демонструють, що успішна адаптація українських дітей у школах приймаючих країн залежить від атмосфери прийняття, включення у позакласне життя, наявності дорослих, які визнають і підтримують українську ідентичність дітей [5; 6]. Додатково підкреслюється значення духовної й емоційної підтримки та відчуття сенсу в належності до української спільноти [6; 7].

В українських секторах Грузії інноваційними можуть вважатися:

- регулярні шкільні ритуали й події (День вишиванки, Шевченківські дні, вшанування пам'яті жертв Голодомору), які проходять у форматі міжкультурного діалогу за участю грузинських учителів та учнів;

- учнівське самоврядування та волонтерські ініціативи, пов'язані з підтримкою України, що формують активну громадянську позицію;
- програми співпраці з громадами, церквами, громадськими організаціями, спрямовані на духовно-моральну підтримку дітей та їхніх родин [6; 12].

Висновки

Проведений аналіз показує, що українські сектори в школах Грузії є важливим інструментом забезпечення освітньої безперервності й водночас інноваційним майданчиком для підтримки й розвитку української національної ідентичності дітей-біженців. Ефективність їхньої діяльності значною мірою залежить від здатності поєднати двомовні й мультикультурні моделі навчання, цифрові інструменти безперервної освіти та комплексні соціально-психологічні й духовно-культурні практики.

Результати теоретичного аналізу та узагальнення міжнародного досвіду дозволяють стверджувати, що такі інноваційні підходи сприяють не лише збереженню української ідентичності, а й формуванню в дітей стійкості, почуття гідності, готовності до активної участі як в українському, так і в грузинському та ширшому європейському суспільствах.

Перспективними напрямками подальших досліджень є емпіричне вивчення освітніх практик конкретних українських секторів у містах Грузії, розробка інструментів оцінювання рівня сформованості національної ідентичності в дітей та створення методичних рекомендацій для учителів, адміністраторів і розробників освітньої політики щодо розбудови українських секторів як сталих інноваційних освітніх екосистем.

Література

1. Міністерство освіти і науки Грузії. By the decision of the Prime Minister of Georgia, Irakli Gharibashvili, a Ukrainian-speaking sector was opened in Tbilisi [Електронний ресурс]. – 11.04.2022. – Режим доступу: <https://mes.gov.ge/content.php?id=12908&lang=eng> (дата звернення: 07.11.2025).
2. Міністерство освіти і науки України. Освітні можливості для дітей за кордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodne-spivrobitnicztvo/mizhnarodna-dopomoga-dityam-ta-pedagogam-ukrayini/osvitni-mozhливosti-dlya-ditej-za-kordonom> (дата звернення: 11.11.2025).
3. Chovpan G. Ukrainian schoolchildren in Europe: Between preserving national identity and European integration // The European Conference on Education 2023: Official Conference Proceedings. – 2023. – P. 1165–1176. – DOI: 10.22492/issn.2188-1162.2023.94.
4. Dovbenko S. The formation of bases of the Ukrainian national identity affirmation with the primary school children // Mountain School of Ukrainian Carpaty. – 2022. – No. 26. – P. 119–123. – DOI: 10.15330/msuc.2022.26.119-123.
5. Hlado P., Lojdová K., Obrovská J. та ін. “The schools try, but...”: A holistic perspective on the social adaptation of Ukrainian refugee students in Czech schools // Learning, Culture and Social Interaction. – 2024. – Vol. 48. – Article 100854. – DOI: 10.1016/j.lcsi.2024.100854.

6. Nazaruk S., Budnyk O., Ruszkowska M. та ін. Opening Polish schools to Ukrainian refugee children and providing them with spiritual support: Survey results // Religions. – 2024. – Vol. 15, No. 6. – Article 651. – DOI: 10.3390/rel15060651.
7. Skrodzka M., McMahon G., Griffin S. M., Muldoon O. T. New social identities in Ukrainian ‘refugees’: A social cure or social curse? // Social Science & Medicine. – 2024. – Vol. 353. – Article 117048. – DOI: 10.1016/j.socscimed.2024.117048.
8. Trubavina I., Cherednychenko O., Oliinyk N., Nedria K. Ukrainian identity development in the education system in the conditions of martial law in Ukraine // Educational Challenges. – 2023. – Vol. 28, No. 1. – P. 161–174. – DOI: 10.34142/2709-7986.2023.28.1.13.
9. UNESCO. New data insights reveal both progress and challenges for Ukrainian refugee students’ education in Europe [Електронний ресурс]. – 22.05.2025. – Режим доступу: <https://www.unesco.org/en/articles/new-data-insights-reveal-both-progress-and-challenges-ukrainian-refugee-students-education-europe> (дата звернення: 11.11.2025).
10. UNICEF Europe and Central Asia Regional Office. Language promotion and development for Ukrainian refugee children: For the integration in national education systems in host countries [Електронний ресурс]. – 21.11.2023. – Режим доступу: <https://www.unicef.org/eca/reports/language-promotion-and-development-ukrainian-refugee-children> (дата звернення: 11.11.2025).
11. United for Ukraine. Georgia – Education & Childcare [Електронний ресурс]. – Останнє оновлення: 14.07.2025. – Режим доступу: <https://www.ufuplatform.com/en-us/articles/7003148826269> (дата звернення: 11.11.2025).
12. World Vision. Back to School 2023–2024: Report on education for children displaced by the conflict in Ukraine at the start of the second school year. September 2023 [Електронний ресурс]. – World Vision, 2023. – Режим доступу: <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/back-to-school-2023-2024-report-on-education-for-children-displaced-by-the-conflict-in-ukraine-at-the-start-of-the-second-school-year-september-2023/> (дата звернення: 11.11.2025).

СВОБОДА І КОНТРОЛЬ: ФІЛОСОФСЬКІ РОЗДУМИ ПРО ПРИВАТНІСТЬ У ХХІ СТОЛІТТІ

Дмитро Чорноморденко, Україна

Глобалізаційні процеси значною мірою змінили усі сфери нашого життя за дуже короткий проміжок часу. Наші сучасні студенти народжені вже в часи коли всесвітня мережа Інтернет є невід’ємною та очевидно домінуючою. Важко уявити, неможливо втілити виховання, зростання, соціалізацію особистості ХХІ столітті без врахування сучасних технологій, соціальних мереж, ШІ. Усе це разом взятє вносить корективи у повсякденне життя, впливає на визначення базових соціально-етичних категорій свободи, відповідальності, гідності, честі.

<i>шкільного віку</i>	
КАРЕТНА Ольга <i>Вплив соціокультурних факторів на розвиток критичного мислення молоді</i>	101
КНЯЖЕВА Ірина <i>Методична культура як умова ефективності професійної діяльності майбутніх викладачів закладів фахової передвищої та вищої освіти</i>	105
ЛЕОНОВА Вероніка <i>Завдання і зміст ознайомлення дітей з українським народознавством у закладах дошкільної освіти</i>	107
ОЛЕНЦЕВИЧ Наталія <i>Штучний інтелект: нові тренди на ринку праці і в освіті</i>	110
РУБАНЕЦЬ Олександра <i>Наукові дослідження та освітній менеджмент</i>	113
СВИНАРЕНКО Дмитро <i>Сучасні тенденції управління конкуренцією за людський капітал</i>	115
УСЕЇНОВ Імран <i>Соціальне партнерство як інструмент управління закладами освіти в умовах воєнного стану</i>	118
ЧЕРНЕНКО Наталія, БРИНЗА Ірина <i>Психолого-педагогічна підтримка ромських дітей у навчанні: значення родинного та шкільного середовища</i>	121
ЧЕРНИХ Даріко <i>Інноваційні підходи до підтримки національної ідентичності в українських секторах шкіл Грузії</i>	126
ЧОРНОМОРДЕНКО Дмитро <i>Свобода і контроль: філософські роздуми про приватність у ХХІ столітті</i>	130
ГАЛІЦАН Ольга <i>Акме-орієнтоване середовище педагогічного університету: інноваційні пошуки та тенденції акмепрофесіогенезу вчителя</i>	133
ШТРЕБЛЄВ Михайло <i>Роль soft skills для становлення вчителя як фасилітатора: сучасні пошуки інноваційних підходів</i>	134